

Internationaal Verdrag inzake  
**de Rechten van het Kind**

Internationaal Verdrag inzake  
**de Rechten van het Kind**



# Inhoudsopgave

Index artikelen	4
Geschiedenis	6
Officiële tekst - Preambule	10
Officiële tekst - Deel 1	14
Officiële tekst - Deel 2	38
Officiële tekst - Deel 3	42
Voorbehouden	45
Inleiding Facultatieve Protocollen	46
Officiële tekst - Protocol 1 - Verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie	49
Officiële tekst - Protocol 2 - Gewapende conflicten	60
Officiële tekst - Protocol 3 - Installatie Klachtenprocedure	67
General Comments	78
Kinderrechtenhelpdesk	80

# Index artikelen

## DEEL 1

---

Artikel 1	Definitie 'kind'	14
Artikel 2	Geen discriminatie	14
Artikel 3	Belang van het kind	14
Artikel 4	Realiseren kinderrechten	14
Artikel 5	Rol van ouders bij ontwikkeling kind	15
Artikel 6	Leven en ontwikkeling	15
Artikel 7	Naam, nationaliteit en geboorteregistratie	15
Artikel 8	Eerbiediging identiteit	16
Artikel 9	Scheiding van kind en ouder	16
Artikel 10	Gezinshereniging	16
Artikel 11	Kinderontvoering	17
Artikel 12	Mening van het kind	18
Artikel 13	Vrijheid van meningsuiting	18
Artikel 14	Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst	18
Artikel 15	Vrijheid van vereniging en vergadering	18
Artikel 16	Privacy	19
Artikel 17	Toegang tot informatie	19
Artikel 18	Verantwoordelijkheid van ouders	20
Artikel 19	Geweld, mishandeling en verwaarlozing	20
Artikel 20	Kind zonder ouderlijke zorg	20
Artikel 21	Adoptie	21
Artikel 22	Minderjarige vluchtelingen	22
Artikel 23	Kind met handicap	22
Artikel 24	Gezondheid en gezondheidszorg	24
Artikel 25	Periodieke evaluatie uithuisplaatsing	24
Artikel 26	Sociale voorzieningen	25
Artikel 27	Toereikende levensstandaard	25
Artikel 28	Onderwijs	26

Artikel 29	Doel onderwijs	26
Artikel 30	Kinderen uit minderheidsgroepen	30
Artikel 31	Vrije tijd, spel en recreatie	30
Artikel 32	Economische uitbuiting en schadelijke arbeid	30
Artikel 33	Drugsmisbruik	30
Artikel 34	Seksuele uitbuiting	30
Artikel 35	Ontvoering, verhandeling en verkoop van kinderen	31
Artikel 36	Andere vormen van exploitatie	31
Artikel 37	Foltering en vrijheidsbeneming	31
Artikel 38	Gewapende conflicten	32
Artikel 39	Passende zorg voor slachtoffers	32
Artikel 40	Jeugdstrafrecht	33
Artikel 41	Verderstrekkende bepalingen	35

## DEEL 2

Artikel 42	Voorlichting	38
Artikel 43	Comité voor de Rechten van het Kind	38
Artikel 44	Rapportageverplichting	40
Artikel 45	Gespecialiseerde organisaties	40

## DEEL 3

Artikel 46–54	Toetreding, wijzigingen, voorbehouden en opzegging	42
---------------	--	----

# Geschiedenis

Ver voordat de Verenigde Naties in 1989 het VN-Kinderrechtenverdrag aannamen, werd er internationaal gediscussieerd over kinderrechten. De ellende die kinderen tijdens de Eerste Wereldoorlog meemaakten, was daarvoor de aanleiding. De Volkenbond, voorloper van de Verenigde Naties, schreef in 1924 in Genève het eerste officiële kinderrechtdocument: de Verklaring van de Rechten van het Kind. Deze verklaring benoemde onder meer het recht op voedsel en gezondheidszorg en het recht op bescherming tegen uitbuiting.

## Tien beginselen

Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog hadden veel kinderen het zwaar. Ze stierven van honger, werden gedood in de bombardementen of vermoord in concentratiekampen. Van de kinderen die overleefden, raakten velen verweesd of ontheemd.

In 1948 kwam bij de Verenigde Naties de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens tot stand. In 1959 volgde de Verklaring van de Rechten van het Kind. Deze Verklaring – op 20 november 1959 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties – bevat tien beginselen voor kinderrechten:

1. non-discriminatie: alle rechten gelden voor alle kinderen;
2. kinderen hebben recht op bijzondere bescherming om zich te kunnen ontwikkelen;
3. ieder kind heeft recht op een naam en nationaliteit;
4. ieder kind heeft recht op sociale zekerheid en gezondheidszorg, waaronder prenatale zorg;
5. kinderen met een handicap hebben recht op bijzondere zorg;
6. ieder kind heeft recht op liefde, begrip en ouderlijke zorg;
7. ieder kind heeft recht op onderwijs;
8. kinderen hebben prioritair recht op hulp;
9. ieder kind heeft recht op bescherming tegen mishandeling, uitbuiting en kinderarbeid;
10. ieder kind heeft recht op een opvoeding tot begrip en verdraagzaamheid, vrede en vriendschap.

## Van Verklaring naar Verdrag

Een Verklaring van de Verenigde Naties is niet juridisch bindend. Dat betekent dat een land niet kan worden aangesproken als het zich niet aan de Verklaring houdt. In 1978 ontstond daarom bij de Verenigde Naties het idee om de rechten van kinderen in een bindend Verdrag vast te leggen. Het duurde nog tot 20 november 1989 tot de lidstaten de verdragstekst unaniem aanvaardden. Precies dertig jaar na de Verklaring van de Rechten van het Kind was het Verdrag inzake de Rechten van het Kind een feit. Nederland nam in 1990 de eerste belangrijke vervolgstap door het VN-Kinderrechtenverdrag te ondertekenen. In 1995 heeft Nederland het VN-Kinderrechtenverdrag geratificeerd. Sindsdien is Nederland dus verplicht zich aan het Verdrag te houden.

Inmiddels is het VN-Kinderrechtenverdrag door 196 landen geratificeerd, alleen de Verenigde Staten heeft dat nog niet gedaan. Daarmee is het VN-Kinderrechtenverdrag het meest geratificeerde mensenrechtenverdrag ter wereld. Het VN-Kinderrechtenverdrag heeft in zijn korte bestaan veel bekendheid verworven en ervoor gezorgd dat er aandacht is voor kinderrechten en dat ze serieus worden genomen.

## Facultatieve Protocollen en General Comments

Het Verdrag is uitgebreid met drie Facultatieve Protocollen, die op specifieke thema's een uitbreiding zijn van het VN-Kinderrechtenverdrag. Daarnaast publiceert het Comité voor de Rechten van het Kind regelmatig algemene commentaren, zogenaamde General Comments, waarin uitleg wordt gegeven over de manier waarop de artikelen uit het Verdrag moeten worden geïnterpreteerd.





Internationaal Verdrag inzake  
**de Rechten van het Kind**

## Officiële tekst

# PREAMBULE

---

De Staten die partij zijn bij dit Verdrag,

---

Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de waardigheid inherent aan, alsmede van de gelijke en onvervreembare rechten van, alle leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

---

Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in groter vrijheid te bevorderen,

---

Erkennende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat een ieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven, zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status,

---

Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand,

---

Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,

---

Erkennende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn of haar persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip,

---

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

---

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering op 20 november 1959 en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10) en in de statuten en desbetreffende akten van gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van; de Rechten van het Kind, “het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel vóór als na zijn geboorte”,

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake Sociale en Juridische Beginselen betreffende de Bescherming en het Welzijn van Kinderen, in het bijzonder met betrekking tot Plaatsing in een Pleeggezin en Adoptie, zowel Nationaal als Internationaal; de Standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de Toepassing van het Recht op Jongeren (de Beijingregels); en de Verklaring inzake de Bescherming van Vrouwen en Kinderen in Noodsituaties en Gewapende Conflicten,

Erkende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarde die ieder volk hecht aan de bescherming en de harmonische ontwikkeling van het kind,

Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,

Zijn het volgende overeengekomen:





# Officiële tekst

## DEEL 1

---

### ARTIKEL 1

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

### ARTIKEL 2

**1** De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn of haar ouder of wettige voogd.

**2** De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de omstandigheden of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

### ARTIKEL 3

**1** Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare

of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

**2** De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

**3** De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

### ARTIKEL 4

De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die Partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

## ARTIKEL 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

## ARTIKEL 6

- 1 De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
- 2 De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

## ARTIKEL 7

- 1 Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen, en door hen te worden verzorgd.
- 2 De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

## ARTIKEL 1 | Definitie 'kind'

Iedereen jonger dan achttien jaar is volgens het VN-Kinderrechtenverdrag een kind.

## ARTIKEL 2 | Geen discriminatie

De rechten uit het VN-Kinderrechtenverdrag gelden, zonder uitzondering, voor elk kind. De overheid doet er alles aan om de rechten voor alle kinderen te realiseren en zorgt ervoor dat kinderen beschermd worden tegen discriminatie.

## ARTIKEL 3 | Belang van het kind

Het belang van het kind staat voorop bij alle maatregelen die kinderen betreffen. Wanneer de ouders van het kind of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn, hun verplichtingen niet nakomen, voorziet de overheid het kind van de nodige bescherming en zorg. De overheid waarborgt dat instellingen, diensten en voorzieningen voor kinderen veilig zijn, dat er voldoende deskundige mensen werken en dat er bevoegd toezicht op is.

## ARTIKEL 4 | Realiseren kinderrechten

De overheid neemt alle maatregelen die nodig en mogelijk zijn om kinderrechten te realiseren en – via internationale samenwerking – andere landen hierin te ondersteunen.

## ARTIKEL 5 | Rol van ouders bij ontwikkeling kind

Ouders of anderen die de wettelijke verantwoordelijkheid dragen, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor de zorg, begeleiding en opvoeding van hun kinderen, en dienen aan deze rol uitvoering te geven op een manier die past bij de leeftijd en de zich ontwikkelende vermogens van het kind. De overheid respecteert deze rol.

## ARTIKEL 6 | Leven en ontwikkeling

De overheid waarborgt het recht op leven en ontwikkeling in de ruimst mogelijke mate.

## ARTIKEL 7 | Naam, nationaliteit en geboorteregistratie

Ieder kind heeft vanaf zijn geboorte recht op een naam, een nationaliteit en het recht om geregistreerd te worden. Ook heeft het kind, voor zover dat mogelijk is, het recht om te weten wie zijn ouders zijn en om door hen te worden verzorgd.



## ARTIKEL 8

**1** De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.

**2** Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit snel te herstellen.

## ARTIKEL 9

**1** De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.

**2** In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.

**3** De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht

van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.

**4** Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

## ARTIKEL 10

**1** In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn,

waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers en hun familieleden.

**2** Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

## **ARTIKEL 11**

**1** De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.

**2** Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

## **ARTIKEL 8 | Eerbiediging identiteit**

Ieder kind heeft het recht op behoud van zijn identiteit, waaronder zijn of haar nationaliteit, naam en familiebetrekkingen, zoals wettelijk erkend. De overheid eerbiedigt de identiteit van het kind en helpt het kind, indien nodig, om zijn of haar identiteit te herstellen.

## **ARTIKEL 9 | Scheiding van kind en ouder**

Kinderen en ouders mogen niet van elkaar worden gescheiden, tenzij een scheiding in het belang is van het kind en volgens vastgestelde procedures wordt uitgevoerd. Kinderen en ouders dienen in zulke procedures hun standpunt te kunnen geven. Wanneer kinderen en ouders toch van elkaar gescheiden worden, hebben zij in ieder geval recht op regelmatig contact, tenzij dit niet in het belang is van het kind.

## **ARTIKEL 10 | Gezinshereniging**

Ieder kind heeft het recht om herenigd te worden met zijn of haar ouder(s) en niet van ouders gescheiden te worden, tenzij dit in het belang van het kind is. Aanvragen voor hereniging moeten met welwillendheid, menselijkheid en spoed worden behandeld. Als het kind en zijn ouder(s) niet in hetzelfde land wonen, heeft het kind recht op rechtstreeks en regelmatig contact met zijn ouder(s).

## **ARTIKEL 11 | Kinderontvoering**

De overheid beschermt kinderen tegen kinderonvoering. Daarnaast neemt de overheid maatregelen om ervoor te zorgen dat kinderen die naar het buitenland zijn ontvoerd, kunnen terugkeren.

## ARTIKEL 12

**1** De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

**2** Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

## ARTIKEL 13

**1** Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht landsgrenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.

**2** De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:

- a.** voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
- b.** ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

## ARTIKEL 14

**1** De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.

**2** De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van de ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

**3** De vrijheid van een ieder zijn godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

## ARTIKEL 15

**1** De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.

**2** De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid of de openbare veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

## ARTIKEL 16

**1** Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.

**2** Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

## ARTIKEL 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a.** de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- b.** internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- c.** de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- d.** de massamedia aan te moedigen in het bijzon-

## ARTIKEL 12 | Mening van het kind

Ieder kind heeft het recht zijn mening te geven over zaken die hem of haar aangaan, met name wanneer het gerechtelijke en bestuurlijke procedures betreft. Aan die mening dient passend belang te worden gehecht, in overeenstemming met de leeftijd en rijpheid van het kind.

## ARTIKEL 13 | Vrijheid van meningsuiting

Ieder kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting. Bovendien heeft ieder kind recht op toegang tot informatie – inlichtingen en denkbeelden van elke aard en in elke vorm – die hem of haar helpen een mening te vormen.

## ARTIKEL 14 | Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

Ieder kind heeft het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst. Ouders horen hun kinderen hierin te begeleiden, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

## ARTIKEL 15 | Vrijheid van vereniging en vergadering

Ieder kind heeft het recht om zich met anderen te verenigen en het recht op vreedzame vergadering.

## ARTIKEL 16 | Privacy

Ieder kind heeft recht op wettelijke bescherming tegen willekeurige of onrechtmatige inmenging in hun privé- en gezinsleven, woning en correspondentie en aantasting van hun eer of goede naam.

## ARTIKEL 17 | Toegang tot informatie

Ieder kind heeft recht op toegang tot informatie en materialen uit verschillende bronnen, die de gezondheid en het welzijn van het kind bevorderen. De overheid stimuleert de productie en verspreiding hiervan. Tegelijkertijd dient de overheid maatregelen te treffen om kinderen te beschermen tegen informatie en materialen die schadelijk zijn voor het welzijn van het kind.

der rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;

- e. de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

#### **ARTIKEL 18**

**1** De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.

**2** Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kindzorg.

**3** De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kindzorg

waarvoor zij in aanmerking komen.

#### **ARTIKEL 19**

**1** De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

**2** Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van degenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van en voor opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling en follow-up van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

#### **ARTIKEL 20**

**1** Een kind dat tijdelijk of blijvend het verblijf in het gezin waartoe het behoort, moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.

**2** De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeen-

stemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.

**3** Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitische recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

#### **ARTIKEL 21**

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a.** waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;
- b.** erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor

#### **ARTIKEL 18 | Verantwoordelijkheid van ouders**

De overheid doet er alles aan om te zorgen dat de primaire verantwoordelijkheid van de ouders voor de opvoeding van hun kinderen wordt gerespecteerd. De overheid zorgt voor passende hulp en bijstand bij het opvoeden van hun kinderen als dat nodig is. De overheid waarborgt dat er voorzieningen en instellingen zijn voor de zorg van kinderen en neemt alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben om van deze diensten en voorzieningen gebruik te maken.

#### **ARTIKEL 19 | Geweld, mishandeling en verwaarlozing**

De overheid neemt alle passende maatregelen om kinderen te beschermen tegen alle vormen van geweld, mishandeling en verwaarlozing door ouder(s) of anderen die de zorg voor het kind hebben. De overheid zorgt voor doeltreffende procedures gericht op het voorkomen, opsporen, melden en onderzoeken van geweld, mishandeling en verwaarlozing. Daarnaast zorgt de overheid voor hulp aan slachtoffers.

#### **ARTIKEL 20 | Kind zonder ouderlijke zorg**

Ieder kind dat tijdelijk of permanent niet in zijn of haar eigen gezin kan opgroeien, heeft recht op bijzondere bescherming van de overheid. De overheid zorgt voor alternatieve opvang, bij voorkeur in een gezinsomgeving. Er wordt hierbij op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond en taal van het kind.

#### **ARTIKEL 21 | Adoptie**

Landen die adoptie toestaan, zorgen ervoor dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is. Interlandelijke adoptie is alleen toegestaan als het kind op geen enkele passende wijze kan worden verzorgd in het land van herkomst. De overheid neemt maatregelen om te voorkomen dat in strijd met de geldende adoptieprocedures wordt gehandeld.

de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;

- c. verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;
- d. nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;
- e. bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan, te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

## ARTIKEL 22

**1** De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke internationale of nationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van de van

toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.

**2** Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag.

## ARTIKEL 23

**1** De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.

**2** De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en

stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.

**3** Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.

**4** De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij gehandicapte kinderen, met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als

#### **ARTIKEL 22 | Minderjarige vluchtelingen**

Ieder kind dat asiel zoekt of erkend is als vluchteling, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand, ongeacht of hij of zij alleenstaand of bij zijn ouders is. De overheid spant zich in de ouders of andere familieleden van alleenstaande gevluchte kinderen op te sporen. Als dat niet lukt, heeft het kind recht op dezelfde bescherming als elk ander kind zonder ouderlijke zorg.

#### **ARTIKEL 23 | Kind met handicap**

Ieder kind met een handicap dient een waardig leven te kunnen leiden. Elk kind met een handicap heeft recht op bijzondere zorg van de overheid om ervoor te zorgen dat het kind daadwerkelijk kan deelnemen aan de samenleving en toegang heeft tot onderwijs, gezondheidszorg en recreatiemogelijkheden. De overheid dient zich in te zetten voor internationale samenwerking op het gebied van de zorg aan kinderen met een handicap.



doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

## ARTIKEL 24

**1** De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.

**2** De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:

- a.** om baby- en kindersterfte te verminderen;
- b.** om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen, met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;
- c.** om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuvontreiniging in aanmerking nemend;
- d.** om passende pre- en postnatale gezondheids-

zorg voor moeders te waarborgen;

- e.** om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid van en de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;
  - f.** om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.
- 3** De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.
- 4** De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

## ARTIKEL 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van

alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

## **ARTIKEL 26**

**1** De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationale recht.

**2** De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

## **ARTIKEL 27**

**1** De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.

**2** De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.

**3** De Staten die partij zijn, nemen, in overeen-

## **ARTIKEL 24 | Gezondheid en gezondheidszorg**

Ieder kind heeft recht op de grootst mogelijke mate van gezondheid en op toegang tot gezondheidszorgvoorzieningen. De overheid dient zich onder meer in te zetten voor preventieve en eerstelijnsgezondheidszorg, het geven van voorlichting over de voordelen van hygiëne en borstvoeding en het terugdringen van kindersterfte. Bovendien dient de overheid de nodige maatregelen te treffen om schadelijke traditionele praktijken te stoppen en zich in te zetten voor internationale samenwerking op het gebied van gezondheidszorg.

## **ARTIKEL 25 | Periodieke evaluatie uithuisplaatsing**

Ieder kind dat in het belang van zijn of haar verzorging, bescherming of behandeling uit huis is geplaatst, heeft recht op een periodieke evaluatie van die uithuisplaatsing.

## **ARTIKEL 26 | Sociale voorzieningen**

Ieder kind heeft het recht om de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekeringen.

## **ARTIKEL 27 | Toereikende levensstandaard**

Ieder kind heeft recht op een levensstandaard die toereikend is voor zijn of haar lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Ouders hebben de primaire verantwoordelijkheid hiervoor te zorgen. De overheid ondersteunt ouders om hierin te kunnen voorzien, bijvoorbeeld door materiële bijstand en ondersteuning te bieden.

stemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.

**4** De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

## ARTIKEL 28

**1** De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geëvenaard te worden, en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:

- a.** primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
- b.** de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroeps-

onderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;

- c.** met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;
- d.** informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
- e.** maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.

**2** De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

**3** De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

## ARTIKEL 29

**1** De Staten die partij zijn, komen overeen dat

het onderwijs aan het kind dient te zijn gericht op:

- a. de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
- b. het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
- c. het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of hare;
- d. de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
- e. het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.

**2** Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen, onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgestelde minimumnormen.

## ARTIKEL 28 | Onderwijs

Ieder kind heeft recht op onderwijs. De overheid dient primair onderwijs verplicht te maken en gratis beschikbaar te stellen voor alle kinderen. Voortgezet onderwijs wordt door de overheid gestimuleerd en toegankelijk gemaakt voor alle kinderen. Hoger onderwijs dient toegankelijk te zijn voor de kinderen die daarvoor de capaciteiten hebben. De overheid neemt maatregelen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en vroegtijdige schooluitval te voorkomen. Het handhaven van discipline op scholen dient te gebeuren met respect voor de menselijke waardigheid en de rechten van het kind. De overheid dient internationale samenwerking op het gebied van onderwijs te stimuleren.

## ARTIKEL 29 | Doel onderwijs

Het onderwijs aan kinderen is gericht op de ontplooiing van het kind, het bijbrengen van respect voor mensen- en kinderrechten, het bijbrengen van eerbied voor zijn of haar ouders, culturele identiteit, taal en nationale waarden van het land waar het kind is geboren of woont. Het kind dient te worden voorbereid op een verantwoord leven in een vrije samenleving met aandacht voor begrip, vrede en verdraagzaamheid, gelijkheid en vriendschap en het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.





## ARTIKEL 30

In die Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd tezamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar eigen godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

## ARTIKEL 31

**1** De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.

**2** De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en recreatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

## ARTIKEL 32

**1** De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke

ontwikkeling van het kind.

**2** De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:

- a.** een minimumleeftijd of minimumleeftijd voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
- b.** voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
- c.** passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

## ARTIKEL 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale produktie van en de sluikhandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

## ARTIKEL 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen

de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- a. een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- b. kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- c. kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

### ARTIKEL 15

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of van de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

### ARTIKEL 16

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle andere vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

### ARTIKEL 17

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a. geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vrijlating wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen

### ARTIKEL 30 | Kinderen uit minderheidsgroepen

Ieder kind dat hoort bij een (etnische, religieuze of linguïstische) minderheidsgroep in een land, heeft het recht om zijn of haar eigen taal te gebruiken en zijn of haar eigen cultuur en godsdienst te beleven.

### ARTIKEL 31 | Vrije tijd, spel en recreatie

Ieder kind heeft het recht op vrije tijd, spelen en het recht mee te doen aan culturele of artistieke activiteiten.

### ARTIKEL 32 | Economische uitbuiting en schadelijk arbeid

Ieder kind heeft het recht om te worden beschermd tegen arbeid die gevaarlijk of schadelijk is voor zijn of haar gezondheid of lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling. De overheid neemt maatregelen om dit soort arbeid te voorkomen, onder meer door het stellen van een minimumleeftijd voor het verrichten van bepaalde arbeid, voorschriften te geven voor werktijden en arbeidsvoorwaarden en daarvoor toezichtmaatregelen te treffen.

### ARTIKEL 33 | Drugsmisbruik

De overheid neemt alle nodige maatregelen om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen. De overheid beschermt kinderen tevens tegen het inschakelen van kinderen bij de productie hiervan en de handel hierin.

### ARTIKEL 34 Seksuele uitbuiting

Ieder kind heeft het recht op bescherming tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, zoals kinderprostitutie en kinderpornografie. De overheid neemt alle nodige maatregelen om dit tegen te gaan.

### ARTIKEL 35 | Ontvoering, verhandeling en verkoop van kinderen

De overheid neemt alle nodige maatregelen om te voorkomen dat kinderen worden ontvoerd, verhandeld of verkocht.

### ARTIKEL 36 | Andere vormen van uitbuiting

Ieder kind heeft recht op bescherming tegen alle vormen van uitbuiting die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn.



jonger dan achttien jaar;

- b.** geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;
- c.** ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
- d.** ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslissing ten aanzien van dat beroep.

## **ARTIKEL 38**

**1** De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.

**2** De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelijkheden.

**3** De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn.

**4** In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

## **ARTIKEL 39**

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van: welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of

misbruik; foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing; of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

#### **ARTIKEL 40**

**1.** De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.

**2.** Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:

- a.** geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;
- b.** ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten

#### **ARTIKEL 37 | Foltering en vrijheidsbeneming**

Ieder kind heeft het recht op bescherming tegen foltering of een andere wrede of mensonterende behandeling of bestraffing. Een kind mag nooit de doodstraf of een levenslange gevangenisstraf worden opgelegd. Geen enkel kind mag op onwettige of willekeurige wijze van zijn vrijheid worden beroofd en vrijheidsbeneming dient slechts als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur te worden ingezet. Wanneer een kind zijn of haar vrijheid is ontnomen, heeft hij of zij recht op een respectvolle behandeling die rekening houdt met zijn of haar leeftijd.

Bovendien dienen kinderen en volwassenen gescheiden te worden geplaatst en dient het kind contact met zijn of haar familie te kunnen onderhouden. Tevens heeft het kind recht op juridische en andere passende bijstand, en het recht om de geldigheid van zijn vrijheidsbeneming te betwisten tegenover een rechter of andere onpartijdige autoriteit.

#### **ARTIKEL 38 | Gewapende conflicten**

De overheid beschermt kinderen in gewapende conflicten, zorgt ervoor dat kinderen onder de 15 jaar niet opgenomen worden in hun strijdkrachten en voorkomt dat zij deelnemen aan vijandelikheden. De overheid biedt kinderen die slachtoffer zijn geworden van gewapende conflicten, in overeenstemming met het internationale recht, passende bescherming en verzorging.

#### **ARTIKEL 39 | Passende zorg voor slachtoffers van geweld**

De overheid zorgt ervoor dat kinderen die slachtoffer zijn geworden van verwaarlozing, exploitatie, mishandeling, misbruik, foltering, gewapende conflicten of andere vormen van geweld, passende zorg en bijstand krijgen ter bevordering van hun lichamelijke en psychische herstel en herintegratie in de maatschappij.

minste de volgende garanties heeft:

**(i)** dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;

**(ii)** dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat het juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;

**(iii)** dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;

**(iv)** dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge op gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

**(v)** indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een

hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;

**(vi)** dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikte taal niet verstaat of spreekt;

**(vii)** dat zijn of haar privéleven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.

**3** De Staten die partij zijn, streven ernaar de toestandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:

**a.** de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

**b.** de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.

**4** Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht; adviezen; jeugdreclassering; pleegzorg; programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

## ARTIKEL 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- a. het recht van een Staat die partij is; of
- b. het in die Staat geldende internationale recht.

## ARTIKEL 40 | Jeugdstrafrecht

Ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of is veroordeeld voor een strafbaar feit, heeft recht op een waardige en pedagogische behandeling in overeenstemming met zijn of haar leeftijd. Geen enkel kind mag op onrechtmatige wijze worden verdacht, vervolgd of veroordeeld. De overheid garandeert dat het kind: direct kennis krijgt van de strafrechtelijke beschuldiging, juridische of andere bijstand krijgt, snel een beslissing krijgt van een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie, niet gedwongen wordt een getuigenis af te leggen, beroep kan aantekenen tegen een veroordeling en opgelegde maatregelen, bijstand krijgt van een tolk en dat zijn of haar privéleven gedurende het gehele strafproces wordt beschermd. Daartoe dienen er speciaal op minderjarigen toegespitste regels te zijn met onder meer een minimumleeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid, alternatieven voor gerechtelijke afdoening en speciale regels voor zorg, begeleiding, toezicht, adviezen, reclassering, pleegzorg, onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg.

## ARTIKEL 41 | Verderstreckende bepalingen

Bepalingen uit het nationale of internationale recht die meer bijdragen aan de realisatie van de rechten van kinderen dan de bepalingen uit het VN-Kinderrechtenverdrag, genieten voorrang.





# DEEL 2

## ARTIKEL 42

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen.

## ARTIKEL 43

**1** Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegane verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.

**2** Het Comité bestaat uit achttien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.

**3** De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag één persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.

**4** De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag, en daarna iedere

twee jaar. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop een verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.

**5** De verkiezingen worden gehouden tijdens vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantore van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.

**6** De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de leden die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.

**7** Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen ver-

vullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.

**8** Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.

**9** Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.

**10** De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantore van de Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.

**11** De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.

**12** Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

#### **ARTIKEL 42 | Voorlichting**

De overheid zorgt ervoor dat de beginselen en bepalingen uit het VN-Kinderrechtenverdrag algemeen bekend worden gemaakt bij zowel kinderen als volwassenen.

#### **ARTIKEL 43 | Comité voor de Rechten van het Kind**

Er is een Comité voor de Rechten van het Kind dat toeziet op de naleving van het VN-Kinderrechtenverdrag. De Comitéleden worden bij geheime stemming gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar.



## ARTIKEL 44

**1** De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:

**a.** binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;

**b.** vervolgens iedere vijf jaar.

**2** In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.

**3** Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, behoeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.

**4** Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.

**5** Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.

**6** De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

## ARTIKEL 45

Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat het Verdrag bestrijkt, aan te moedigen:

**a.** hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingssfeer van hun onderscheiden mandaten vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waar op zij werkzaam zijn;

**b.** doet het Comité, naar hij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die

partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;

- c. kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;
- d. kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikelen 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

#### **ARTIKEL 44 | Rapportageverplichting**

De overheid is verplicht iedere vijf jaar verslag uit te brengen aan het Comité voor de Rechten van het Kind, over de maatregelen die zijn genomen om uitvoering te geven aan de rechten uit het VN-Kinderrechtenverdrag en de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van de realisatie van kinderrechten. Het Comité beoordeelt de kinderrechtensituatie in een land aan de hand van landenrapportages en is bevoegd nadere informatie te verzoeken. Het Comité legt verantwoording af aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over de werkzaamheden.

#### **ARTIKEL 45 | Gespecialiseerde organisaties**

Met het oog op de bevordering van de daadwerkelijke toepassing van het VN-Kinderrechtenverdrag, hebben gespecialiseerde organisaties, UNICEF en andere VN-organen, het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van de bepalingen uit het VN-Kinderrechtenverdrag, die binnen hun werkingssfeer of mandaat vallen. Zij kunnen tevens worden gevraagd om deskundig advies uit te brengen. Ook andere organen dan de overheid, zoals kinderrechtenorganisaties en jongerenorganisaties, kunnen aan het Comité rapporteren over hoe het gaat met de naleving van kinderrechten in hun land.

# DEEL 3

---

## ARTIKEL 46

Dit Verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

## ARTIKEL 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

## ARTIKEL 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

## ARTIKEL 49

**1** Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.

**2** Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

## ARTIKEL 50

**1** Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal

van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.

**2** Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.

**3** Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

## ARTIKEL 51

**1** De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbehouden die de Staten op het tijdstip van bekrachtiging of toetreding

maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.

**2** Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.

**3** Een voorbehoud kan te allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

### **ARTIKEL 52**

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

### **ARTIKEL 53**

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

### **ARTIKEL 54**

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Ten blijke waarvan de ondertekenende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend.

### **ARTIKEL 46-54 | Toetreding, wijzigingen, voorbehouden en opzegging**

Alle landen mogen lid worden van het VN-Kinderrechtenverdrag. Wijzigingen mogen worden aangedragen door iedere lidstaat. Lidstaten kunnen voorbehouden maken op het Verdrag, mits deze verenigbaar zijn met het doel en de strekking van het Verdrag. Tevens is het mogelijk om het lidmaatschap bij het Verdrag op te zeggen. De authentieke tekst van het VN-Kinderrechtenverdrag wordt in het Arabisch, Chinees, Engels, Frans, Russisch en Spaans, neergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.



## Voorbehouden

Bij de ratificatie van het VN-Kinderrechtenverdrag is het mogelijk om voorbehouden te maken op de tekst van het Verdrag, mits deze verenigbaar zijn met het doel en de strekking van het Verdrag. Nederland heeft bij de ratificatie van het VN-Kinderrechtenverdrag drie voorbehouden gemaakt.

### ARTIKEL 26: sociale zekerheid van kinderen

*'Het Koninkrijk der Nederlanden aanvaardt het bepaalde in artikel 26 van het Verdrag, onder het voorbehoud dat deze bepaling niet verplicht tot een zelfstandig recht van kinderen op sociale zekerheid, daarbij inbegrepen sociale verzekering.'*

Dit voorbehoud houdt in dat Nederland aan kinderen geen zelfstandig recht op sociale verzekeringen toekent.

### ARTIKEL 37: toepassing van volwassenenstrafrecht op 16- en 17-jarigen

*'Het Koninkrijk der Nederlanden aanvaardt het bepaalde in artikel 37, onder c, van het Verdrag, onder voorbehoud dat deze bepaling niet belet dat op kinderen in de leeftijd van zestien jaar of ouder het volwassenenstrafrecht kan worden toegepast, indien aan in de wet te bepalen criteria is voldaan, en dat een kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, niet altijd van volwassenen gescheiden kan worden gehouden, gelet op het feit dat bij onverwachte pieken in het aanbod van te detineren kinderen zich de mogelijkheid kan voordoen dat (tijdelijke) detineren van kinderen gezamenlijk met volwassenen onvermijdelijk is.'*

Dit voorbehoud houdt in dat Nederland het volwassenenstrafrecht wil kunnen blijven toepassen op kinderen van 16 en 17 jaar. Ook kan Nederland niet garanderen dat jeugdige gedetineerden altijd apart van volwassenen in een jeugdgevangenis geplaatst zullen worden.

### ARTIKEL 40: beperking van rechtshulp en van hoger beroep

*'Het Koninkrijk der Nederlanden aanvaardt het bepaalde in artikel 40 van het Verdrag, onder voorbehoud dat in gevallen van delicten van lichte aard de berechting plaats kan vinden buiten aanwezigheid van een raadsman en dat voor die delicten gehandhaafd blijft dat niet in alle gevallen is voorzien in de mogelijkheid van een nieuwe beoordeling van de feiten en enige dientengevolge opgelegde maatregel.'*

Dit voorbehoud houdt in dat Nederland lichte delicten van kinderen wil kunnen afdoen zonder raadsman (advocaat) en zonder mogelijkheid tot hoger beroep.

# Facultatieve Protocollen

Het VN-Kinderrechtenverdrag is aangevuld met drie Facultatieve Protocollen om kinderen extra bescherming te bieden. Staten die partij zijn bij het VN-Kinderrechtenverdrag kunnen ervoor kiezen ook de Facultatieve Protocollen te ratificeren.

## 1. Facultatief Protocol nr. 1 over de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie

Dit eerste Protocol werd aan het VN-Kinderrechtenverdrag toegevoegd op 25 mei 2000. Het Kinderrechtenverdrag roept in de artikelen 21 en 32 tot en met 36 al op tot het verbieden van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie, maar het Protocol gaat hier dieper op in. Dit Protocol spoort aan tot opsporing en vervolging van deze misdrijven en tot kindvriendelijke juridische procedures voor slachtoffers en getuigen. Ook vestigt het de aandacht op het onevenredige aantal meisjes dat slachtoffer is van seksuele exploitatie.

Nederland ratificeerde dit Protocol in 2005.

## 2. Facultatief Protocol nr. 2 over de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten

Dit tweede Protocol, dat net als het eerste op 25 mei 2000 aan het VN-Kinderrechtenverdrag werd toegevoegd, gaat dieper in op de bescherming van kinderen in oorlogssituaties. In het VN-Kinderrechtenverdrag staat dat kinderen jonger dan vijftien jaar niet voor militaire dienst mogen worden opgeroepen. Veel Staten vonden deze leeftijdsgrens echter te laag. Het Protocol verhoogt de minimumleeftijd waarop mensen mogen deelnemen aan oorlogshandelingen en verplicht gerekruteerd mogen worden van vijftien naar achttien jaar. Ook verbiedt het Protocol alle rekrutering (vrijwillig en gedwongen) van personen onder de achttien jaar door niet-gouvernementele gewapende groeperingen. Kinderen die ingezet zijn in gewapende conflicten moeten door de staten die het Protocol geratificeerd hebben, passende hulp krijgen bij lichamelijk en geestelijk herstel en herintegratie in de samenleving.

Nederland ratificeerde dit Protocol in 2009.

### 3. Facultatief Protocol nr. 3 over een klachtenprocedure

Het derde Protocol is op 14 april 2014 in werking getreden en geeft minderjarigen en hun vertegenwoordigers de mogelijkheid zelf een klacht over kinderrechtenschendingen in te dienen bij het Comité voor de Rechten van het Kind. Hiervoor moeten wel eerst de nationale klachtenprocedures zijn doorlopen. Een klacht kan worden ingediend door of namens een individueel kind of een groep kinderen. Het derde Protocol geeft Staten ook het recht om bij het Comité te klagen over kinderrechtenschendingen die begaan worden door andere staten.

Nederland heeft dit Protocol nog niet geratificeerd.





# FACULTATIEF PROTOCOL 1

---

## VERKOOP VAN KINDEREN, KINDERPROSTITUTIE EN KINDERPORNOGRAFIE

De Staten die partij zijn bij dit Protocol,

Overwegend dat het ten behoeve van de verdere verwezenlijking van de doelstellingen van het Verdrag inzake de rechten van het kind en de verdere toepassing van de bepalingen ervan, in het bijzonder de artikelen, 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 en 36, gepast zou zijn de maatregelen uit te breiden die de Staten die partij zijn, dienen te nemen teneinde de bescherming van kinderen te waarborgen tegen de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie,

Tevens overwegend dat het Verdrag inzake de rechten van het kind het recht van het kind erkent te worden beschermd tegen economische uitbuiting en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind,

Ernstig bezorgd over de aanzienlijke en toenemende internationale handel in kinderen ten behoeve van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie,

Uiterst bezorgd over de wijdverbreide en voortdurende praktijk van sekstoerisme, waarvoor kinderen bijzonder kwetsbaar zijn, aangezien het de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie rechtstreeks bevordert,

Erkennend dat een aantal bijzonder kwetsbare groepen, met inbegrip van meisjes, een groter risico loopt om seksueel te worden uitgebuit en dat meisjes onevenredig vertegenwoordigd zijn onder de slachtoffers van seksuele uitbuiting,

Bezorgd over de toenemende beschikbaarheid van kinderpornografie via internet en andere nieuwe technologieën, en herinnerend aan de Internationale Conferentie inzake de bestrijding van kinderpornografie op internet (Wenen, 1999) en, in het bijzonder, de conclusie daarvan die oproept tot het wereldwijd strafbaar stellen van de vervaardiging, verspreiding, export, import, transmissie, het opzettelijk bezit en propageren van kinderpornografie, en de nadruk leggend op het belang van nauwere samenwerking en partnerschap tussen regeringen en de Internetbranche,

Van mening dat de uitbanning van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie zal

worden vergemakkelijkt door aanneming van een brede benadering, waarbij rekening wordt gehouden met alle relevante factoren, zoals onderontwikkeling, armoede, economische verschillen, een onrechtvaardige sociaal-economische structuur, probleemgezinnen, gebrek aan onderwijs, migratie van het platteland naar de stad, discriminatie op grond van geslacht, onverantwoordelijk seksueel gedrag door volwassenen, schadelijke traditionele praktijken, gewapende conflicten en handel in kinderen,

---

Van mening dat het nodig is te pogen de bewustwording van het publiek te bevorderen om de vraag van consumenten naar de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie terug te dringen, en voorts overtuigd van het belang van versterking van een wereldwijd partnerschap tussen alle actoren en van het verbeteren van de rechtshandhaving op nationaal niveau,

---

Gelet op de bepalingen van internationale juridische instrumenten die relevant zijn voor de bescherming van kinderen, met inbegrip van het Verdrag van Den Haag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie, het Verdrag van Den Haag inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering, het Verdrag van Den Haag inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maat-

regelen ter bescherming van kinderen en Verdrag nr. 182 van de Internationale Arbeidsconferentie betreffende het verbod op en de onmiddellijke actie voor de uitbanning van de ergste vormen van kinderarbeid,

---

Aangemoedigd door de overweldigende steun voor het Verdrag inzake de rechten van het kind, waaruit de algemene bereidheid blijkt zich in te zetten voor de bevordering en bescherming van de rechten van het kind,

---

Het belang erkennend van de uitvoering van de bepalingen van het Actieprogramma ter voorkoming van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie en de Verklaring en de Agenda van Stockholm, aangenomen op het Wereldcongres tegen de commerciële seksuele uitbuiting van kinderen, gehouden te Stockholm van 27 tot en met 31 augustus 1996, en andere ter zake dienende besluiten en aanbevelingen van relevante internationale organisaties,

---

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden van ieder volk voor de bescherming en de harmonische ontplooiing van het kind,

---

Zijn het volgende overeengekomen:

---

## ARTIKEL 1

De Staten die partij zijn, verbieden de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie overeenkomstig de bepalingen van dit Protocol.

## ARTIKEL 2

Voor de toepassing van dit Protocol wordt verstaan onder:

- a.** de verkoop van kinderen: iedere handeling of transactie waarbij een kind wordt overgedragen door een persoon of groep personen aan een andere persoon of groep personen tegen betaling of een andere vorm van vergoeding;
- b.** kinderprostitutie: het gebruik van een kind bij seksuele handelingen tegen betaling of een andere vorm van vergoeding;
- c.** kinderpornografie: elke afbeelding, op welke wijze dan ook, van een kind dat betrokken is bij, werkelijke of gesimuleerde, expliciete seksuele gedragingen of elke afbeelding van de geslachtsorganen van een kind voor primair seksuele doeleinden.

## ARTIKEL 3

**1** Iedere Staat die partij is, waarborgt dat zijn strafrecht volledig van toepassing is op ten minste de volgende handelingen en gedragingen, ongeacht of deze strafbare feiten in eigen land dan wel grensoverschrijdende, of individueel dan wel in georganiseerd verband worden gepleegd:

- a.** in het kader van de verkoop van kinderen als omschreven in artikel 2:

- i.** het aanbieden, afleveren of aanvaarden van een kind, ongeacht op welke wijze, met als doel:

- a.** de seksuele uitbuiting van het kind;
- b.** de overdracht met winstoogmerk van organen van het kind;
- c.** het onderwerpen van het kind aan gedwongen arbeid;

- ii.** het als tussenpersoon ongerechtmatig verkrijgen van toestemming voor de adoptie van een kind in strijd met toepasselijke internationale juridische instrumenten inzake adoptie;

- a.** het aanbieden, verwerven, aanwerven of ter beschikking stellen van een kind voor kinderprostitutie als omschreven in artikel 2;

- b.** het vervaardigen, distribueren, verspreiden, importeren, exporteren, aanbieden, verkopen of bezitten voor bovengenoemde doeleinden van kinderpornografie als omschreven in artikel 2.

**2** Onverminderd de bepalingen van het nationale recht van een Staat die partij is, geldt hetzelfde voor een poging tot het plegen van een van de bedoelde handelingen, alsmede voor medeplichtigheid of deelname aan deze handelingen.

**3** Iedere Staat die partij is, stelt op deze feiten passende straffen die rekening houden met de ernst ervan.

**4** Onverminderd de bepalingen van zijn nationale recht, neemt iedere Staat die partij is waar nodig maatregelen om de aansprakelijkheid van rechtspersonen te vestigen voor de in het eerste lid van

dit artikel omschreven strafbare feiten. Met inachtneming van de rechtsbeginselen van de Staat die partij is, kan deze aansprakelijkheid van rechtspersonen strafrechtelijk, privaatrechtelijk of bestuursrechtelijk zijn.

**5** De Staten die partij zijn, nemen alle passende juridische en bestuurlijke maatregelen om te waarborgen dat alle personen die betrokken zijn bij de adoptie van een kind handelen in overeenstemming met toepasselijke internationale juridische instrumenten.

#### ARTIKEL 4

**1** Iedere Staat die partij is, neemt de nodige maatregelen om zijn rechtsmacht te vestigen ten aanzien van de strafbare feiten bedoeld in artikel 3, eerste lid, wanneer de feiten zijn gepleegd op zijn grondgebied of aan boord van een in de Staat geregistreerd schip of luchtvaartuig.

**2** Iedere Staat die partij is, kan de nodige maatregelen nemen om zijn rechtsmacht te vestigen ten aanzien de strafbare feiten bedoeld, in artikel 3, eerste lid, indien:

**a.** de vermoedelijke dader een onderdaan is van die Staat of een persoon die zijn vaste woon- of verblijfplaats op zijn grondgebied heeft;

**b.** het slachtoffer een onderdaan is van die Staat.

**3** Iedere Staat die partij is, neemt tevens de nodige maatregelen om zijn rechtsmacht te vestigen ten aanzien van de voornoemde strafbare feiten wanneer de vermoedelijke dader zich op zijn grondgebied bevindt en hij hem niet uitlevert aan een

andere Staat die partij is op grond van het feit dat het strafbare feit door een van diens onderdanen is gepleegd.

**4** Dit Protocol sluit geen strafrechtelijke rechtsmacht uit die wordt uitgeoefend in overeenstemming met het nationale recht.

#### ARTIKEL 5

**1** De strafbare feiten, bedoeld in artikel 3, eerste lid, worden geacht te zijn beschouwd als uitleveringsdelicten in elk tussen de Staten die partij zijn bestaand uitleveringsverdrag en worden opgenomen als uitleveringsdelicten in elk later tussen hen te sluiten uitleveringsverdrag, in overeenstemming met de in die verdragen genoemde voorwaarden.

**2** Indien een Staat die partij is de uitlevering afhankelijk stelt van het bestaan van een verdrag, en een verzoek om uitlevering wegens deze strafbare feiten ontvangt van een andere Staat die partij is waarmee hij geen uitleveringsverdrag heeft gesloten, kan hij dit Protocol beschouwen als juridische grondslag voor uitlevering. De uitlevering is onderworpen aan de voorwaarden waarin het recht van de aangezochte Staat voorziet.

**3** De Staten die partij zijn en de uitlevering niet afhankelijk stellen van het bestaan van een verdrag, erkennen deze strafbare feiten onderling als uitleveringsdelicten, onderworpen aan de voorwaarden waarin het recht van de aangezochte Staat voorziet.

**4** Voor uitlevering tussen de Staten die partij zijn, worden deze strafbare feiten beschouwd niet alleen te zijn begaan op de plaats waar zij zijn

gepleegd, maar ook op het grondgebied van de Staten die overeenkomstig artikel 4 rechtsmacht dienen te vestigen.

**5** Wanneer een verzoek om uitlevering wordt gedaan ter zake van een in artikel 3, eerste lid, omschreven strafbaar feit en de aangezochte Staat die partij is niet uitlevert of wenst uit te leveren op grond van de nationaliteit van de dader, neemt die Staat passende maatregelen om de zaak over te dragen aan zijn bevoegde autoriteiten ten behoeve van vervolging.

## ARTIKEL 6

**1** De Staten die partij zijn, verlenen elkaar de ruimst mogelijke bijstand in verband met onderzoeken of bij strafrechtelijke of uitleveringsprocedures ter zake van de in artikel 3, eerste lid, genoemde strafbare feiten, met inbegrip van rechtshulp ter verkrijging van bewijsmateriaal waarover zij beschikken en dat nodig is voor de procedure.

**2** De Staten die partij zijn, komen hun verplichtingen uit hoofde van het eerste lid van dit artikel na in overeenstemming met verdragen of andere regelingen inzake wederzijdse rechtshulp die tussen hen bestaan. Indien dergelijke verdragen of regelingen ontbreken, verlenen de Staten die partij zijn elkaar rechtshulp in overeenstemming met hun nationale wetgeving.

## ARTIKEL 7

Onverminderd de bepalingen van hun nationale recht:

- a.** nemen de Staten die partij zijn maatregelen ten behoeve van het, indien nodig, in beslag nemen van en beslag leggen op:
  - i.** zaken zoals documenten, vermogensbestanddelen en andere hulpmiddelen die zijn gebruikt voor het plegen of bevorderen van strafbare feiten als bedoeld in dit Protocol;
  - ii.** opbrengsten afkomstig van dergelijke strafbare feiten;
- b.** geven de Staten die partij zijn uitvoering aan verzoeken van een andere Staat die partij is tot beslagname van of beslaglegging op de in onderdeel a. bedoelde zaken of opbrengsten;
- c.** nemen de Staten die partij zijn maatregelen gericht op het, tijdelijk of definitief, sluiten van panden die zijn gebruikt voor het plegen van dergelijke strafbare feiten.

## ARTIKEL 8

**1** De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om de rechten en belangen van kinderen die het slachtoffer zijn van de uit hoofde van dit Protocol verboden praktijken tijdens alle fasen van de strafrechtelijke procedure te beschermen, in het bijzonder door:

- a.** de kwetsbaarheid van kinderslachtoffers te erkennen en procedures aan te passen teneinde hun speciale behoeften, met inbegrip van hun speciale behoeften als getuige, te erkennen;
- b.** kinderslachtoffers te informeren over hun rech-



- ten en hun rol in en de omvang, planning en voortgang van de procedure en de uitspraak in hun zaak;
- c. op een wijze die in overeenstemming is met de procesregels van het nationale recht mogelijk te maken dat de opvattingen, behoeften en zorgen van kinderslachtoffers naar voren worden gebracht en onderzocht in de procedure wanneer hun persoonlijke belangen in het geding zijn;
  - d. gedurende de gehele gerechtelijke procedure passende ondersteunende diensten te bieden aan kinderslachtoffers;
  - e. indien nodig de persoonlijke levenssfeer en identiteit van kinderslachtoffers te beschermen en maatregelen te nemen in overeenstemming met het nationale recht om verspreiding van informatie te voorkomen die zou kunnen leiden tot de identificatie van kinderslachtoffers;
  - f. in daarvoor in aanmerking komende gevallen zorg te dragen voor de bescherming van zowel kinderslachtoffers als hun gezinnen en van ten behoeve van hen optredende getuigen, tegen intimidatie en represailles;
  - g. onnodige vertraging wat betreft het wijzen van het vonnis en wat betreft de uitvoering van rechterlijke bevelen of beschikkingen inzake de toekenning van schadeloosstelling aan kinderslachtoffers te voorkomen.
- 2** De Staten die partij zijn, waarborgen dat onzekerheid ten aanzien van de feitelijke leeftijd van het

slachtoffer geen beletsel vormt voor het instellen van strafrechtelijke onderzoeken, met inbegrip van onderzoeken ten behoeve van het vaststellen van de leeftijd van het slachtoffer.

**3** De Staten die partij zijn, waarborgen dat bij de behandeling door het strafrechtssysteem van kinderen die het slachtoffer zijn van de in dit Protocol omschreven strafbare feiten, de belangen van het kind de eerste overweging vormen.

**4** De Staten die partij zijn, nemen maatregelen om te zorgen voor passende scholing, in het bijzonder op het gebied van recht en psychologie, voor de personen die werken met slachtoffers van de uit hoofde van dit Protocol verboden strafbare feiten.

**5** In de daarvoor in aanmerking komende gevallen nemen de Staten die partij zijn maatregelen teneinde de veiligheid en integriteit van de personen en/of organisaties die betrokken zijn bij de voorkoming en/of bescherming en rehabilitatie van slachtoffers van deze strafbare feiten te beschermen.

**6** Geen enkele bepaling van dit artikel wordt zodanig uitgelegd dat deze schadelijk is voor of onverenigbaar met de rechten van de verdachte op een eerlijk en onpartijdig proces.

## ARTIKEL 9

**1** De Staten die partij zijn, zullen ter voorkoming van de in dit Protocol bedoelde strafbare feiten wettelijke en bestuurlijke maatregelen en sociaal beleid en programma's aannemen of aanscherpen, toepassen en bekendmaken. Specifieke aandacht



wordt geschonken aan de bescherming van kinderen die in het bijzonder kwetsbaar zijn voor deze praktijken.

**2** De Staten die partij zijn, bevorderen de kennis van het grote publiek, met inbegrip van kinderen, door middel van informatie met alle passende middelen, onderwijs en opleiding inzake de preventieve maatregelen en schadelijke gevolgen van de in dit Protocol bedoelde strafbare feiten. Bij de nakoming van hun verplichtingen uit hoofde van dit artikel moedigen de Staten die partij zijn de deelname aan van de gemeenschap en, in het bijzonder, van kinderen en kinderslachtoffers, aan de informatieve, educatieve en opleidingsprogramma's, mede op internationaal niveau.

**3** De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen teneinde alle passende bijstand aan de slachtoffers van deze strafbare feiten te waarborgen, waaronder hun volledige herintegratie in de maatschappij en hun volledige lichamelijke en geestelijke herstel.

**4** De Staten die partij zijn, waarborgen dat alle kinderslachtoffers van de in dit Protocol omschreven strafbare feiten toegang hebben tot adequate procedures om zonder onderscheid des persoons schadeloosstelling te vorderen van degenen die juridisch aansprakelijk zijn.

**5** De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen gericht op het doeltreffend verbieden van de vervaardiging en verspreiding van materiaal dat de in dit Protocol omschreven strafbare feiten propageert.

## ARTIKEL 10

**1** De Staten die partij zijn, nemen alle nodige stappen om de internationale samenwerking te intensiveren door multilaterale, regionale en bilaterale regelingen ten behoeve van voorkoming, opsporing, onderzoek, vervolging en bestrafning van hen die verantwoordelijk zijn voor handelingen met betrekking tot de verkoop van kinderen, kinderprostitutie, kinderpornografie en kindersekstoerisme. De Staten die partij zijn, bevorderen ook de internationale samenwerking en coördinatie tussen hun autoriteiten, nationale en internationale non-gouvernementele organisaties en internationale organisaties.

**2** De Staten die partij zijn, bevorderen de internationale samenwerking om kinderslachtoffers bij te staan bij hun lichamelijke en geestelijke herstel, reintegratie in de maatschappij en repatriëring.

**3** De Staten die partij zijn, bevorderen de intensivering van internationale samenwerking teneinde de hoofdoorzaken, zoals armoede en onderontwikkeling, aan te pakken die ten grondslag liggen aan en bijdragen tot de kwetsbaarheid van kinderen voor de verkoop van kinderen, kinderprostitutie, kinderpornografie en kindersekstoerisme.

**4** De Staten die partij zijn, verlenen, voor zover zij daartoe in staat zijn, financiële, technische of andere bijstand door middel van bestaande multilaterale, regionale, bilaterale of andere programma's.

## ARTIKEL 11

Geen enkele bepaling van dit Protocol tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die vervat kunnen zijn in:

- a. het recht van een Staat die partij is;
- b. het in die Staat geldende internationale recht.

## ARTIKEL 12

**1** Iedere Staat die partij is, brengt, binnen twee jaar na de inwerkingtreding van dit Protocol voor die Staat aan het Comité voor de Rechten van het Kind verslag uit met uitgebreide informatie over de maatregelen die hij heeft genomen voor de toepassing van de bepalingen van het Protocol.

**2** Na het uitbrengen van het uitgebreide verslag, neemt iedere Staat die partij is in de verslagen die hij in overeenstemming met artikel 44 van het Verdrag uitbrengt aan het Comité alle verdere informatie op met betrekking tot de toepassing van het Protocol. De andere Staten die partij zijn bij het Protocol brengen iedere vijf jaar verslag uit.

**3** Het Comité kan de Staten die partij zijn verzoeken om nadere informatie die relevant is voor de toepassing van dit Protocol.

## ARTIKEL 13

**1** Dit Protocol staat open voor ondertekening door iedere Staat die partij is bij het Verdrag of die het ondertekend heeft.

**2** Dit Protocol dient te worden bekrachtigd en staat open voor toetreding door iedere Staat die

partij is bij het Verdrag of die het ondertekend heeft. De akten van bekrachtiging of toetreding dienen te worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

## ARTIKEL 14

**1** Dit Protocol treedt in werking drie maanden na de nederlegging van de tiende akte van bekrachtiging of toetreding.

**2** Voor iedere Staat die dit Protocol bekrachtigt of ertoe toetreedt nadat het in werking is getreden, treedt het Protocol een maand na de datum van nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of toetreding in werking.

## ARTIKEL 15

**1** Iedere Staat die partij is, kan dit Protocol te allen tijde opzeggen door een schriftelijke kennisgeving aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens de andere Staten die partij zijn bij het Verdrag en alle Staten die het Verdrag hebben ondertekend in kennis stelt. De opzegging wordt van kracht een jaar na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal.

**2** Een dergelijke opzegging heeft niet tot gevolg dat de Staat die partij is, wordt ontslagen van zijn verplichtingen uit hoofde van dit Protocol met betrekking tot strafbare feiten gepleegd voorafgaand aan de datum waarop de opzegging van kracht wordt. Evenmin tast een dergelijke opzegging op enigerlei wijze de voortzetting van het

onderzoek aan van een aangelegenheid die reeds wordt bestudeerd door het Comité voorafgaand aan de datum waarop de opzegging van kracht wordt.

## **ARTIKEL 16**

**1** Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie verlangen van de Staten die partij zijn teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering bijeen onder auspiciën van de Verenigde Naties. Iedere wijziging die wordt aangenomen door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.

**2** Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van tweederde van de Staten die partij zijn.

**3** Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn en haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalin-

gen van dit Protocol en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

## **ARTIKEL 17**

**1** Dit Protocol, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd in het archief van de Verenigde Naties.

**2** De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties zendt gewaarmerkte afschriften van dit Protocol toe aan alle Staten die partij zijn bij het Verdrag en alle Staten die het Verdrag hebben ondertekend.



# FACULTATIEF PROTOCOL 2

---

## GEWAPENDE CONFLICTEN

De Staten die Partij zijn bij dit Protocol,

---

Aangemoedigd door de overweldigende steun voor het Verdrag inzake de rechten van het kind, waaruit de huidige algemene wil blijkt zich in te zetten voor de bevordering en bescherming van de rechten van het kind,

---

Opnieuw bevestigend dat de rechten van kinderen speciale bescherming vereisen en oproepend tot voortdurende verbetering van de situatie van kinderen zonder onderscheid, alsmede tot hun ontplooiing en onderwijs onder vreedzame en veilige omstandigheden,

---

Verontrust over de schadelijke en grote gevolgen van gewapende conflicten voor kinderen en de consequenties ervan op de lange termijn voor duurzame vrede, veiligheid en ontwikkeling,

---

Hun veroordeling uitsprekend over het gebruik van kinderen als doelwit bij gewapende conflicten en over rechtstreekse aanvallen op objecten die onder bescherming van het internationale recht staan, met inbegrip van plaatsen waar over het algemeen veel kinderen aanwezig zijn, zoals scholen en ziekenhuizen,

---

Gelet op de aanneming van het Statuut van het Internationaal Strafhof, in het bijzonder dat daarin als oorlogsmisdaad wordt aangemerkt het voor militaire dienst oproepen of recruterende van kinderen jonger dan 15 jaar of hun inzet voor actieve deelname aan vijandelijkheden, in zowel internationale als niet-internationale conflicten,

---

Daarom overwegende dat, ter verdere versterking van de verwezenlijking van de in het Verdrag inzake de rechten van het kind erkende rechten, het nodig is de bescherming van kinderen tegen betrokkenheid bij gewapende conflicten uit te breiden,

---

Vaststellend dat artikel 1 van het Verdrag inzake de rechten van het kind aangeeft dat voor de toepassing van dat Verdrag onder een kind wordt verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij meerderjarigheid eerder wordt bereikt volgens het op het kind van toepassing zijnde recht,

---

Ervan overtuigd dat een Facultatief Protocol bij het Verdrag dat de leeftijd verhoogt waarop personen kunnen worden gerecruteerd of opgenomen in de strijdkrachten en kunnen deelnemen aan vijandelijkheden, doeltreffend zal bijdragen aan de verwe-

zenlijking van het beginsel dat de belangen van het kind de eerste overweging dienen te vormen bij alle maatregelen betreffende kinderen,

---

Gelet op het feit dat de zesentwintigste Internationale Conferentie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan in december 1995 onder andere heeft aanbevolen dat Partijen bij een conflict iedere uitvoerbare maatregel nemen om te waarborgen dat kinderen jonger dan 18 jaar niet deelnemen aan vijandelijkheden,

---

De unanieme aanneming in juni 1999 verwelkomend van ILO-Verdrag nr. 182 betreffende het verbod op en de onmiddellijke actie voor de uitbanning van de ergste vormen van kinderarbeid, dat onder andere de gedwongen of verplichte recrutering van kinderen voor inzet in gewapende conflicten verbiedt,

---

Hun scherpe veroordeling uitsprekend over de recrutering, training en inzet van kinderen binnen en buiten nationale grenzen voor vijandelijkheden door gewapende groepen die zich onderscheiden van de strijdkrachten van een Staat, en de verantwoordelijkheid erkennend van diegenen die kinderen in dit verband recruterend, trainen en inzetten,

---

Herinnerend aan de verplichting van elke Partij bij een gewapend conflict de bepalingen van het internationale humanitaire recht te eerbiedigen,

---

Benadrukkend dat dit Protocol onverlet laat de doelstellingen en beginselen vervat in het Handvest van de Verenigde Naties, met inbegrip van artikel 51, en de relevante normen van het humanitaire recht,

---

Indachtig dat vreedzame en veilige omstandigheden op basis van volledige eerbiediging van de doelstellingen en beginselen vervat in het Handvest en eerbiediging van toepasselijke mensenrechteninstrumenten onontbeerlijk zijn voor de volledige bescherming van kinderen, in het bijzonder tijdens gewapende conflicten en buitenlandse bezetting,

---

Erkennend de speciale behoeften van kinderen die vanwege hun economische of sociale situatie of geslacht bijzonder kwetsbaar zijn voor recrutering of inzet bij vijandelijkheden in strijd met dit Protocol,

---

Gelet op de noodzaak rekening te houden met de economische, sociale en politieke oorzaken die ten grondslag liggen aan de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten,

---

Overtuigd van de noodzaak de internationale samenwerking te intensiveren bij de toepassing van dit Protocol, alsmede het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van kinderen die het slachtoffer zijn van gewapende conflicten,

---

De gemeenschap en, in het bijzonder, kinderen en kinderslachtoffers, aanmoedigend deel te nemen aan de verspreiding van informatieve en educatieve programma's met betrekking tot de toepassing van het Protocol,

---

Zijn het volgende overeengekomen:

---

### **ARTIKEL 1**

De Staten die Partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat leden van hun strijdkrachten die de leeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelikheden.

### **ARTIKEL 2**

De Staten die Partij zijn, waarborgen dat personen die de leeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt, niet gedwongen worden ingelijfd of opgenomen in hun strijdkrachten.

### **ARTIKEL 3**

**1** De Staten die Partij zijn, verhogen de minimumleeftijd voor de vrijwillige inlijving of opneming van personen in hun nationale strijdkrachten met jaren ten opzichte van de minimumleeftijd genoemd in artikel 38, derde lid, van het Verdrag inzake de rechten van het kind, rekening houdend met de beginselen vervat in dat artikel en erkennend dat personen jonger dan 18 jaar ingevolge het Verdrag recht hebben op speciale bescherming.

**2** Elke Staat die Partij is, legt een bindende ver-

klaring neer bij de bekrachtiging van of toetreding tot dit Protocol waarin de minimumleeftijd wordt genoemd waarop hij vrijwillige recrutering of opname in zijn nationale strijdkrachten zal toestaan en een beschrijving van de garanties die hij heeft aangenomen om te waarborgen dat deze recrutering of opname niet onder dwang geschiedt.

**3** De Staten die Partij zijn die vrijwillige recrutering of opname in hun nationale strijdkrachten toestaan onder de leeftijd van 18 jaar handhaven garanties om ten minste te waarborgen dat:

- a.** de recrutering of opname echt vrijwillig is;
- b.** de recrutering of opname plaatsvindt met instemming van de ouders of wettige voogden van de persoon, nadat zij zijn ingelicht;
- c.** de personen volledig ingelicht worden over de plichten die gemoeid zijn met de militaire dienst;
- d.** de personen voorafgaand aan hun toelating tot de nationale militaire dienst een betrouwbaar bewijs van hun leeftijd overleggen.

**4** Elke Staat die Partij is, kan zijn verklaring te allen tijde kracht bijzetten door een kennisgeving van die strekking gericht aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die alle Staten die Partij zijn in kennis stelt. De kennisgeving wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

**5** De eis in het eerste lid van dit artikel tot hoging van de leeftijd is niet van toepassing op scholen die worden geëxploiteerd door of onder toezicht staan van de strijdkrachten van de Staten

die Partij zijn, in overeenstemming met de artikelen 28 en 29 van het Verdrag inzake de rechten van het kind.

#### **ARTIKEL 4**

**1** Gewapende groepen die zich onderscheiden van de strijdkrachten van een Staat mogen onder geen enkele omstandigheid personen onder de leeftijd van 18 jaar recruter en of inzetten bij vijandelijkheden.

**2** De Staten die Partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om een dergelijke recrutering en inzet te voorkomen, met inbegrip van de aanneming van de nodige wettelijke maatregelen om dergelijke praktijken te verbieden en strafbaar te stellen.

**3** De toepassing van dit artikel uit hoofde van dit Protocol laat de juridische status van een Partij bij een gewapend conflict onverlet.

#### **ARTIKEL 5**

Geen enkele bepaling van dit Protocol mag worden uitgelegd als een beletsel voor de toepassing van bepalingen uit het recht van een Staat die Partij is of uit internationale instrumenten en internationaal humanitair recht die gunstiger zijn voor de verwezenlijking van de rechten van het kind.

#### **ARTIKEL 6**

**1** Elke Staat die Partij is, neemt alle nodige juridische, bestuurlijke en andere maatregelen om de doeltreffende toepassing en daadwerkelijke uitvoering van de bepalingen van dit Protocol binnen zijn

rechtsmacht te waarborgen.

**2** De Staten die Partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en bepalingen van dit Protocol algemeen bekend te maken aan zowel volwassenen als kinderen en met gepaste middelen te bevorderen.

**3** De Staten die Partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen onder hun rechtsmacht die in strijd met dit Protocol worden gerecruteerd of ingezet bij vijandelijkheden worden gedemobiliseerd of anderszins worden vrijgesteld van de dienst. De Staten die Partij zijn, bieden, indien nodig, deze personen alle passende hulp ten behoeve van hun lichamelijk en geestelijk herstel en hun herintegratie in de maatschappij.

#### **ARTIKEL 7**

**1** De Staten die Partij zijn, werken samen bij de toepassing van dit Protocol, met inbegrip van de voorkoming van elke activiteit die in strijd is met het Protocol en bij de revalidatie en herintegratie in de maatschappij van personen die het slachtoffer zijn van handelingen die in strijd zijn met dit Protocol, onder andere door middel van technische samenwerking en financiële bijstand. Deze bijstand en samenwerking zullen plaatsvinden in overleg met de betrokken Staten die Partij zijn en de relevante internationale organisaties.

**2** De Staten die Partij zijn die daartoe in staat zijn, verlenen deze bijstand via bestaande multilaterale, bilaterale of andere programma's, of, onder andere, via een in overeenstemming met de regels van de Algemene Vergadering opgericht vrijwillig fonds.



## ARTIKEL 8

**1** Elke Staat die Partij is, brengt, binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Protocol voor die Staat die Partij is, verslag uit aan het Comité voor de Rechten van het Kind met uitvoerige informatie over de maatregelen die hij heeft genomen voor de toepassing van de bepalingen van het Protocol, met inbegrip van de maatregelen voor de toepassing van de bepalingen inzake deelname en recruiting.

**2** Nadat hogergenoemd uitvoerig verslag is uitgebracht, neemt elke Staat die Partij is in de verslagen die hij uitbrengt aan het Comité voor de Rechten van het Kind in overeenstemming met artikel 44 van het Verdrag alle verdere informatie op met betrekking tot de toepassing van het Protocol. De andere Staten die Partij zijn bij het Protocol brengen iedere vijf jaar verslag uit.

**3** Het Comité voor de Rechten van het Kind kan de Staten die Partij zijn verzoeken om nadere informatie die relevant is voor de toepassing van dit Protocol.

## ARTIKEL 9

**1** Dit Protocol staat open voor ondertekening voor elke Staat die Partij is bij het Verdrag of voor wie het is ondertekend.

**2** Dit Protocol dient te worden bekrachtigd en staat open voor toetreding door iedere Staat. De akten van bekrachtiging of toetreding dienen te worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

**3** De Secretaris-Generaal, in zijn hoedanigheid van depositaris van het Verdrag en van het Protocol, stelt alle Staten die Partij zijn bij het Verdrag en alle Staten voor wie het Verdrag is ondertekend in kennis van de nederlegging van elke verklaring uit hoofde van artikel 3.

## ARTIKEL 10

**1** Dit Protocol treedt in werking drie maanden na de nederlegging van de tiende akte van bekrachtiging of toetreding.

**2** Voor elke Staat die dit Protocol bekrachtigt of ertoe toetreedt nadat het in werking is getreden, treedt dit Protocol een maand na de datum van nederlegging van zijn akte van bekrachtiging of toetreding in werking.

## ARTIKEL 11

**1** Iedere Staat die Partij is, kan dit Protocol te allen tijde opzeggen door een schriftelijke kennisgeving aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens de andere Staten die Partij zijn bij het Verdrag en alle Staten voor wie het Verdrag is ondertekend in kennis stelt. De opzegging wordt van kracht een jaar na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal. Indien na afloop van dat jaar de opzeggende Staat die Partij is echter betrokken is bij een gewapend conflict, wordt de opzegging niet van kracht voordat het gewapende conflict beëindigd is.

**2** Een dergelijke opzegging heeft niet tot gevolg

dat de Staat die Partij is, wordt ontslagen van zijn verplichtingen uit hoofde van dit Protocol met betrekking tot handelingen die geschieden voorafgaand aan de datum waarop de opzegging van kracht wordt. Evenmin tast een dergelijke opzegging op enigerlei wijze de voortzetting van het onderzoek aan van een aangelegenheid die reeds wordt bestudeerd door het Comité voorafgaand aan de datum waarop de opzegging van kracht wordt.

### **ARTIKEL 12**

**1** Iedere Staat die Partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die Partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van de Staten die Partij zijn verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die Partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die wordt aangenomen door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die Partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.

**2** Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is

aanvaard door een meerderheid van tweederde van de Staten die Partij zijn.

**3** Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die Partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die Partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Protocol en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

### **ARTIKEL 13**

**1** Dit Protocol, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd in het archief van de Verenigde Naties.

**2** De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties zendt gewaarmerkte afschriften van dit Protocol toe aan alle Staten die Partij zijn bij het Verdrag en aan alle Staten voor wie het Verdrag is ondertekend.



# FACULTATIEF PROTOCOL 3

---

## INSTALLATIE KLACHTENPROCEDURE

Er is nog geen officiële vertaling van deze tekst in het Nederlands beschikbaar.

*The States parties to the present Protocol,*

---

*Considering* that, in accordance with the principles proclaimed in the Charter of the United Nations, the recognition of the inherent dignity and the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world,

---

*Noting* that the States parties to the Convention on the Rights of the Child (hereinafter referred to as “the Convention”) recognize the rights set forth in it to each child within their jurisdiction without discrimination of any kind, irrespective of the child’s or his or her parent’s or legal guardian’s race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic or social origin, property, disability, birth or other status,

---

*Reaffirming* the universality, indivisibility, interdependence and interrelatedness of all human rights and fundamental freedoms,

---

*Reaffirming* also the status of the child as a subject of rights and as a human being with dignity and with evolving capacities,

---

*Recognizing* that children’s special and dependent status may create real difficulties for them in pursuing remedies for violations of their rights,

---

*Considering* that the present Protocol will reinforce and complement national and regional mechanisms allowing children to submit complaints for violations of their rights,

---

*Recognizing* that the best interests of the child should be a primary consideration to be respected in pursuing remedies for violations of the rights of the child, and that such remedies should take into account the need for child-sensitive procedures at all levels,

---

*Encouraging* States parties to develop appropriate national mechanisms to enable a child whose rights have been violated to have access to effective remedies at the domestic level,

---

*Recalling* the important role that national human rights institutions and other relevant specialized institutions, mandated to promote and protect the rights of the child, can play in this regard,

---

Considering that, in order to reinforce and complement such national mechanisms and to further enhance the implementation of the Convention and, where applicable, the Optional Protocols thereto on the sale of children, child prostitution and child pornography and on the involvement of children in armed conflict, it would be appropriate to enable the Committee on the Rights of the Child (hereinafter referred to as “the Committee”) to carry out the functions provided for in the present Protocol,

---

*Have agreed* as follows:

---

## **PART I GENERAL PROVISIONS**

### **ARTICLE 1 Competence of the Committee on the Rights of the Child**

- 1** A State party to the present Protocol recognizes the competence of the Committee as provided for by the present Protocol.
- 2** The Committee shall not exercise its competence regarding a State party to the present Protocol on matters concerning violations of rights set forth in an instrument to which that State is not a party.
- 3** No communication shall be received by the Committee if it concerns a State that is not a party to the present Protocol.

### **ARTICLE 2 General principles guiding the functions of the Committee**

In fulfilling the functions conferred on it by the present Protocol, the Committee shall be guided by the principle of the best interests of the child. It shall also have regard for the rights and views of the child, the views of the child being given due weight in accordance with the age and maturity of the child.

### **ARTICLE 3 Rules of procedure**

- 1** The Committee shall adopt rules of procedure to be followed when exercising the functions conferred on it by the present Protocol. In doing so, it shall have regard, in particular, for article 2 of the present Protocol in order to guarantee child-sensitive procedures.
- 2** The Committee shall include in its rules of procedure safeguards to prevent the manipulation of the child by those acting on his or her behalf and may decline to examine any communication that it considers not to be in the child’s best interests.

### **ARTICLE 4 Protection measures**

- 1** A State party shall take all appropriate steps to ensure that individuals under its jurisdiction are not subjected to any human rights violation, ill-treatment or intimidation as a consequence of communications or cooperation with the Committee pursuant to the present Protocol.
- 2** The identity of any individual or group of individuals concerned shall not be revealed publicly without their express consent.

## **PART II**

### **Communications procedure**

#### **ARTICLE 5 Individual communications**

**1** Communications may be submitted by or on behalf of an individual or group of individuals, within the jurisdiction of a State party, claiming to be victims of a violation by that State party of any of the rights set forth in any of the following instruments to which that State is a party:

- The Convention;
- The Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography;
- The Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict.

**2** Where a communication is submitted on behalf of an individual or group of individuals, this shall be with their consent unless the author can justify acting on their behalf without such consent.

#### **ARTICLE 6 Interim measures**

**1** At any time after the receipt of a communication and before a determination on the merits has been reached, the Committee may transmit to the State party concerned for its urgent consideration a request that the State party take such interim measures as may be necessary in exceptional circumstances to avoid possible irreparable damage to the victim or victims of the alleged violations.

**2** Where the Committee exercises its discretion

under paragraph 1 of the present article, this does not imply a determination on admissibility or on the merits of the communication.

#### **ARTICLE 7 Admissibility**

The Committee shall consider a communication inadmissible when:

- 1** The communication is anonymous;
- 2** The communication is not in writing;
- 3** The communication constitutes an abuse of the right of submission of such communications or is incompatible with the provisions of the Convention and/or the Optional Protocols thereto;
- 4** The same matter has already been examined by the Committee or has been or is being examined under another procedure of international investigation or settlement;
- 5** All available domestic remedies have not been exhausted. This shall not be the rule where the application of the remedies is unreasonably prolonged or unlikely to bring effective relief;
- 6** The communication is manifestly ill-founded or not sufficiently substantiated;
- 7** The facts that are the subject of the communication occurred prior to the entry into force of the present Protocol for the State party concerned, unless those facts continued after that date;
- 8** The communication is not submitted within one year after the exhaustion of domestic remedies, except in cases where the author can demonstrate that it had not been possible to submit the communication within that time limit.



## **ARTICLE 8 Transmission of the communication**

**1** Unless the Committee considers a communication inadmissible without reference to the State party concerned, the Committee shall bring any communication submitted to it under the present Protocol confidentially to the attention of the State party concerned as soon as possible.

**2** The State party shall submit to the Committee written explanations or statements clarifying the matter and the remedy, if any, that it may have provided. The State party shall submit its response as soon as possible and within six months.

## **ARTICLE 9 Friendly settlement**

**1** The Committee shall make available its good offices to the parties concerned with a view to reaching a friendly settlement of the matter on the basis of respect for the obligations set forth in the Convention and/or the Optional Protocols thereto.

**2** An agreement on a friendly settlement reached under the auspices of the Committee closes consideration of the communication under the present Protocol.

## **ARTICLE 10 Consideration of communications**

**1** The Committee shall consider communications received under the present Protocol as quickly as possible, in the light of all documentation submitted to it, provided that this documentation is transmitted to the parties concerned.

**2** The Committee shall hold closed meetings when examining communications received under

the present Protocol.

**3** Where the Committee has requested interim measures, it shall expedite the consideration of the communication.

**4** When examining communications alleging violations of economic, social or cultural rights, the Committee shall consider the reasonableness of the steps taken by the State party in accordance with article 4 of the Convention. In doing so, the Committee shall bear in mind that the State party may adopt a range of possible policy measures for the implementation of the economic, social and cultural rights in the Convention.

**5** After examining a communication, the Committee shall, without delay, transmit its views on the communication, together with its recommendations, if any, to the parties concerned.

## **ARTICLE 11 Follow-up**

**1** The State party shall give due consideration to the views of the Committee, together with its recommendations, if any, and shall submit to the Committee a written response, including information on any action taken and envisaged in the light of the views and recommendations of the Committee. The State party shall submit its response as soon as possible and within six months.

**2** The Committee may invite the State party to submit further information about any measures the State party has taken in response to its views or recommendations or implementation of a friendly settlement agreement, if any, including as deemed



appropriate by the Committee, in the State party's subsequent reports under article 44 of the Convention, article 12 of the Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography or article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict, where applicable.

#### **ARTICLE 12 Inter-State communications**

A State party to the present Protocol may, at any time, declare that it recognizes the competence of the Committee to receive and consider communications in which a State party claims that another State party is not fulfilling its obligations under any of the following instruments to which the State is a party:

- 1** The Convention;
- 2** The Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography;
- 3** The Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict.
- 4** The Committee shall not receive communications concerning a State party that has not made such a declaration or communications from a State party that has not made such a declaration.
- 5** The Committee shall make available its good offices to the States parties concerned with a view to a friendly solution of the matter on the basis of the respect for the obligations set forth in the Convention and the Optional Protocols thereto.
- 6** A declaration under paragraph 1 of the present

article shall be deposited by the States parties with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the other States parties. A declaration may be withdrawn at any time by notification to the Secretary-General. Such a withdrawal shall not prejudice the consideration of any matter that is the subject of a communication already transmitted under the present article; no further communications by any State party shall be received under the present article after the notification of withdrawal of the declaration has been received by the Secretary-General, unless the State party concerned has made a new declaration.

### **PART III Inquiry procedure**

#### **ARTICLE 13 Inquiry procedure for grave or systematic violations**

- 1** If the Committee receives reliable information indicating grave or systematic violations by a State party of rights set forth in the Convention or in the Optional Protocols thereto on the sale of children, child prostitution and child pornography or on the involvement of children in armed conflict, the Committee shall invite the State party to cooperate in the examination of the information and, to this end, to submit observations without delay with regard to the information concerned.
- 2** Taking into account any observations that may have been submitted by the State party concerned, as well as any other reliable information available

to it, the Committee may designate one or more of its members to conduct an inquiry and to report urgently to the Committee. Where warranted and with the consent of the State party, the inquiry may include a visit to its territory.

**3** Such an inquiry shall be conducted confidentially, and the cooperation of the State party shall be sought at all stages of the proceedings.

**4** After examining the findings of such an inquiry, the Committee shall transmit without delay these findings to the State party concerned, together with any comments and recommendations.

**5** The State party concerned shall, as soon as possible and within six months of receiving the findings, comments and recommendations transmitted by the Committee, submit its observations to the Committee.

**6** After such proceedings have been completed with regard to an inquiry made in accordance with paragraph 2 of the present article, the Committee may, after consultation with the State party concerned, decide to include a summary account of the results of the proceedings in its report provided for in article 16 of the present Protocol.

**7** Each State party may, at the time of signature or ratification of the present Protocol or accession thereto, declare that it does not recognize the competence of the Committee provided for in the present article in respect of the rights set forth in some or all of the instruments listed in paragraph 1.

**8** Any State party having made a declaration in accordance with paragraph 7 of the present article

may, at any time, withdraw this declaration by notification to the Secretary-General of the United Nations.

#### **ARTICLE 14 Follow-up to the inquiry procedure**

**1** The Committee may, if necessary, after the end of the period of six months referred to in article 13, paragraph 5, invite the State party concerned to inform it of the measures taken and envisaged in response to an inquiry conducted under article 13 of the present Protocol.

**2** The Committee may invite the State party to submit further information about any measures that the State party has taken in response to an inquiry conducted under article 13, including as deemed appropriate by the Committee, in the State party's subsequent reports under article 44 of the Convention, article 12 of the Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography or article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict, where applicable.

## **PART IV**

### **Final provisions**

#### **ARTICLE 15 International assistance and cooperation**

**1** The Committee may transmit, with the consent of the State party concerned, to United Nations specialized agencies, funds and programmes and other competent bodies its views or recommendations concerning communications and inquiries that indicate a need for technical advice or assistance, together with the State party's observations and suggestions, if any, on these views or recommendations.

**2** The Committee may also bring to the attention of such bodies, with the consent of the State party concerned, any matter arising out of communications considered under the present Protocol that may assist them in deciding, each within its field of competence, on the advisability of international measures likely to contribute to assisting States parties in achieving progress in the implementation of the rights recognized in the Convention and/or the Optional Protocols thereto.

#### **ARTICLE 16 Report to the General Assembly**

The Committee shall include in its report submitted every two years to the General Assembly in accordance with article 44, paragraph 5, of the Convention a summary of its activities under the present Protocol.

#### **ARTICLE 17 Dissemination of and information on the Optional Protocol**

Each State party undertakes to make widely known and to disseminate the present Protocol and to facilitate access to information about the views and recommendations of the Committee, in particular with regard to matters involving the State party, by appropriate and active means and in accessible formats to adults and children alike, including those with disabilities.

#### **ARTICLE 18 Signature, ratification and accession**

**1** The present Protocol is open for signature to any State that has signed, ratified or acceded to the Convention or either of the first two Optional Protocols thereto.

**2** The present Protocol is subject to ratification by any State that has ratified or acceded to the Convention or either of the first two Optional Protocols thereto. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

**3** The present Protocol shall be open to accession by any State that has ratified or acceded to the Convention or either of the first two Optional Protocols thereto.

**4** Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Secretary-General.

### **ARTICLE 19 Entry into force**

**1** The present Protocol shall enter into force three months after the deposit of the tenth instrument of ratification or accession.

**2** For each State ratifying the present Protocol or acceding to it after the deposit of the tenth instrument of ratification or instrument of accession, the present Protocol shall enter into force three months after the date of the deposit of its own instrument of ratification or accession.

### **ARTICLE 20 Violations occurring after the entry into force**

**1** The Committee shall have competence solely in respect of violations by the State party of any of the rights set forth in the Convention and/or the first two Optional Protocols thereto occurring after the entry into force of the present Protocol.

**2** If a State becomes a party to the present Protocol after its entry into force, the obligations of that State vis-à-vis the Committee shall relate only to violations of the rights set forth in the Convention and/or the first two Optional Protocols thereto occurring after the entry into force of the present Protocol for the State concerned.

### **ARTICLE 21 Amendments**

**1** Any State party may propose an amendment to the present Protocol and submit it to the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall communicate any proposed amendments to States parties with a request to be notified

whether they favour a meeting of States parties for the purpose of considering and deciding upon the proposals. In the event that, within four months of the date of such communication, at least one third of the States parties favour such a meeting, the Secretary-General shall convene the meeting under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of two thirds of the States parties present and voting shall be submitted by the Secretary-General to the General Assembly for approval and, thereafter, to all States parties for acceptance.

**2** An amendment adopted and approved in accordance with paragraph 1 of the present article shall enter into force on the thirtieth day after the number of instruments of acceptance deposited reaches two thirds of the number of States parties at the date of adoption of the amendment. Thereafter, the amendment shall enter into force for any State party on the thirtieth day following the deposit of its own instrument of acceptance. An amendment shall be binding only on those States parties that have accepted it.

### **ARTICLE 22 Denunciation**

**1** Any State party may denounce the present Protocol at any time by written notification to the Secretary-General of the United Nations. The denunciation shall take effect one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

**2** Denunciation shall be without prejudice to the

continued application of the provisions of the present Protocol to any communication submitted under articles 5 or 12 or any inquiry initiated under article 13 before the effective date of denunciation.

#### **ARTICLE 23 Depositary and notification by the Secretary-General**

**1** The Secretary-General of the United Nations shall be the depositary of the present Protocol.

**2** The Secretary-General shall inform all States of:

- Signatures, ratifications and accessions under the present Protocol;
- The date of entry into force of the present Protocol and of any amendment thereto under article 21;
- Any denunciation under article 22 of the present Protocol.

#### **ARTICLE 24 Languages**

**1** The present Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited in the archives of the United Nations.

**2** The Secretary-General of the United Nations shall transmit certified copies of the present Protocol to all States.



## General Comments

### **Wat zijn General Comments?**

Om Staten te helpen bij de implementatie van het VN-Kinderrechtenverdrag publiceert het Comité voor de Rechten van het Kind regelmatig een General Comment. Dit is een nadere uitleg van één of meer artikelen van het VN-Kinderrechtenverdrag. Deze uitleg wordt beschouwd als een gezaghebbende interpretatie van de rechten die in het Verdrag beschreven staan. De inhoud van de General Comments is mede gebaseerd op de jarenlange ervaring van het Comité met het volgen en beoordelen van de wijze waarop het VN-Kinderrechtenverdrag wordt uitgevoerd in alle verschillende verdragslanden.

### **Waarvoor kunnen ze worden gebruikt?**

De General Comments kunnen behulpzaam zijn bij het interpreteren en toepassen van de bepalingen uit het VN-Kinderrechtenverdrag. Hoe moet de overheid kinderen beschermen tegen geweld of uitbuiting? Wat wordt er precies verstaan onder het recht op participatie? Welke plicht heeft de overheid als het gaat om de hereniging van gezinnen die uit elkaar getrokken zijn? De General Comments bieden concretere richtlijnen voor wat er nodig is om deze kinderrechten te verwezenlijken: zowel binnen de wet- en regelgeving van een land als binnen de uitvoeringspraktijk. Ze kunnen ook gebruikt worden door belangenbehartigers om verbetering in wet- en regelgeving af te dwingen, of in de rechtszaal om gerechtelijke uitspraken te onderbouwen.

De Nederlandse vertaling van de General Comments is te vinden op [www.kinderrechten.nl/general-comments-nederlandse-vertaling](http://www.kinderrechten.nl/general-comments-nederlandse-vertaling)

## General Comments

- General Comment nr. 1: over de doelstellingen van het onderwijs
- General Comment nr. 2: over de rol van onafhankelijke toezichhouders
- General Comment nr. 3: over HIV/aids en kinderrechten
- General Comment nr. 4: over de gezondheid en ontwikkeling van adolescenten
- General Comment nr. 5: over algemene maatregelen om het VN-Kinderrechtenverdrag te implementeren
- General Comment nr. 6: over de omgang met alleenstaande minderjarige kinderen die niet in hun eigen land verblijven
- General Comment nr. 7: over kinderrechten in de vroege kindertijd
- General Comment nr. 8: over bescherming tegen lijfstraffen en andere onmenselijke en vernederende behandeling
- General Comment nr. 9: over kinderen met een beperking
- General Comment nr. 10: over kinderen en het jeugdstrafrecht (dit General Comment is vervangen door General Comment nr. 24)
- General Comment nr. 11: over de rechten van inheemse kinderen
- General Comment nr. 12: over het recht om gehoord te worden
- General Comment nr. 13: over het recht op bescherming tegen alle vormen van geweld
- General Comment nr. 14: over het belang van het kind
- General Comment nr. 15: over het realiseren van de grootst mogelijke mate van gezondheid
- General Comment nr. 16: over kinderrechten en het bedrijfsleven en de verantwoordelijkheid van de Staat hierin
- General Comment nr. 17: over het recht op vrijetijdsbesteding
- General Comment nr. 18: over kinderen en schadelijke praktijken
- General Comment nr. 19: over kinderrechten en overheidsfinanciën
- General Comment nr. 20: over adolescentie
- General Comment nr. 21: over straatkinderen
- General Comment nr. 22: over de algemene beginselen betreffende kinderrechten in de context van internationale migratie
- General Comment nr. 23: over de plichten van staten betreffende kinderrechten in de context van internationale migratie
- General Comment nr. 24: over de rechten van het kind in het kinderrechtsstelsel



## De Kinderrechtenhelpdesk

Kinderen hebben het recht om veilig op te groeien, om verzorgd en begeleid te worden zodat zij zich goed kunnen ontwikkelen. Ze hebben recht op onderwijs, privacy en medische zorg. Dit zijn allemaal rechten van een kind die zijn vastgelegd in het VN-Kinderrechtenverdrag. Deze rechten worden helaas niet altijd nageleefd.

De Kinderrechtenhelpdesk van Defence for Children geeft kinderen, jongeren, ouders, advocaten en hulpverleners advies en biedt juridische ondersteuning bij vragen over kinderrechten. Bel gerust, de juridische medewerkers van Defence for Children staan voor u klaar.

Telefoon: 071 516 09 80

E-mail: [info@defenceforchildren.nl](mailto:info@defenceforchildren.nl)

Internationaal Verdrag inzake  
**de Rechten van het Kind**





## Colofon

© 2020 Defence for Children

Gewijzigde herdruk  
ISBN 978-90-74270-49-6

### **Uitgave**

Defence for Children  
Hooglandse Kerkgracht 17-G  
2312 HS Leiden

### **Tekst en redactie**

Defence for Children

### **Fotografie**

Shutterstock en iStock by Getty Images  
Studenten van de Fotovakschool te Amsterdam (pagina 28, 36, 44 en 54)

### **Grafisch ontwerp**

Designink.nl

### **Druk**

Okay Color Graphics BV

### **Informatie**

Deze publicatie is ook als digitale versie beschikbaar:  
[www.defenceforchildren.nl/kinderrechtenboekje](http://www.defenceforchildren.nl/kinderrechtenboekje)

ISBN 978-90-74270-49-6



9 789074 270496

**DEFENCE for**  
**CHILDREN**



DEFENCE FOR CHILDREN IS LID VAN ECPAT INTERNATIONAL

